

Πολιτική του φόβου ή φόβος

Ανδρέας Παναζόπουλος

Λέγεται ότι η πολιτική είναι συνώνυμη διλημάτων και αποφάσεων. Οπως αυτά που προκύπτουν και θα ληφθούν στην αναμέτρηση της 25ης Ιανουαρίου. Και στην οποία αντιπαρατίθενται και συγκρούονται ουσιαστικά δύο λογικές: η λογική συνέχειας της ευρωπαϊκής επανενσωμάτωσης της χώρας, με σημαντικό κοινωνικό κόστος λόγω της κρίσης, και η λογική μιας βολонταριστικής διαπραγμάτευσης του ευρωπαϊκού της μέλλοντος. Το πράγματι σκληρό αυτό δίλημμα, η δύσκολη αυτή απόφαση, τα οποία τίθενται για τέταρτη συνεχή φορά (μετά τις διπλές εκλογές του 2012 και τις ευρωεκλογές του 2014) ενώπιον της λαϊκής ετυμηγορίας, για ορισμένους είναι ένα ψευδές δίλημμα, που οδηγεί σε λάθος απάντηση, προπαγανδιστική μεταμφίεση, επικοινωνιακή τεχνική, που συνοψίζεται σε μια «πολιτική

του φόβου», προκειμένου οι δυνάμεις του «κατεστημένου» να συνεχίσουν την αδιατάρακτη κυριαρχία τους.

Βασικός, αν και όχι μοναδικός, φορέας αυτής της δεύτερης λογικής είναι η αυτοαποκαλούμενη ριζοσπαστική Αριστερά, η οποία οφείλει την ύπαρξή της και την ανάδειξή της στην οικειοποίηση του αντιδραστικού λαϊκισμού της κινητοποίησης των Ελλήνων «Αγανακτισμένων». Δεν ήταν η μόνη δύναμη που οικειοποιήθηκε αυτό το «κίνημα» του ελληνοκεντρικού εγωισμού, οι «Ανεξάρτητοι Έλληνες» επίσης διεκδίκησαν με αξιώσεις την προέλευσή τους από το ίδιο «κίνημα των πλατειών», ενώ οι νεοναζί, ήδη διακριτοί λόγω της εγκληματικής τους ξενοφοβίας, εκμεταλλεύθηκαν την αγανακτισμένη απελευθέρωση της «πατριωτικής ομιλίας», προκειμένου να εγκατασταθούν στην πολιτική σκηνή. Γι' αυτόν τον λόγο, η συμμαχία του μεγαλύτερου μέρους της σημερινής αντιπολίτευσης, η σύμπλευση ριζοσπαστικής Αριστεράς και της ριζοσπαστικής Δεξιάς των ANEA, δεν πρέπει να εκπλήσσει, είναι καταγωγική, έχει κοινές ρίζες, είναι ιδεολογική και στρατηγική, και όχι «απλώς» ευκαιριακή.

Μία από τις διαστάσεις του δημόσιου λόγου αυτού του «ειερόκλητου» συνασπισμού δυνάμεων ήταν και εξακολουθεί να είναι η απόδοση στον πολιτικό αντίπαλο χαρακτηριστικών και ιδιοτήτων που επιτρέπουν στους φορείς των κατηγοριών, τους ριζοσπάστες της Αριστεράς και της Δεξιάς, να υπεκφεύγουν, να υποκαθιστούν την ανάγκη της εκ μέρους τους προγραμματικής σαφήνειας εν μέσω μείζονος κρίσης, με έναν πολεμικό προπαγανδιστικό λόγο, καταγγέλλοντας, για παράδειγμα, την «πολιτική του φόβου». Η «πολιτική

του φόβου», σύμφωνα με τους αριστερούς και δεξιούς ριζοσπάστες, δεν είναι τίποτα άλλο από καθαρή προπαγανδιστική επινόηση της συγκυβέρνησης, τεχνητό ανάχωμα στην προέλαση των ανατρεπτικών απελευθερωτικών δυνάμεων προς την εξουσία.

Ας υποθέσουμε, για τις ανάγκες της συζήτησης και μόνον, ότι μια τέτοια καταγγελία είναι βάσιμη. Πώς αντιμετωπίζεται μια «πολιτική του φόβου»; Η επιλογή της σημερινής αντιπολίτευσης έχει δώσει πολλά δείγματα γραφής. Την αντιμετωπίζει με τον δικό της «φόβο της πολιτικής». Ακριβέστερα, η επίκληση της «πολιτικής του φόβου» αποσκοπεί στο να κρύψει τον εγγενή φόβο της ριζοσπαστικής αντιπολίτευσης για την πολιτική διαχείριση της κρίσης. Χωρίς να αναρωτιέται μάλιστα αν και η δική της προγραμματική αφωνία συμβάλλει αποφασιστικά στην ίδια την επιχειρησιακή λειτουργικότητα του αντίπαλου δόγματος, στην «πολιτική του φόβου».

Αραγε, γιατί είναι εγγενής ένας τέτοιος φόβος μπροστά στην πολιτική; Με άλλα λόγια, πού οφείλεται αυτή η σκόπιμη προγραμματική αφωνία, ή τα χαμηλών τόνων «προγραμματικά» διφορούμενα, ενώπιον της κρίσης από ένα μέτωπο συγκλινουσών δυνάμεων το οποίο αποσκοπεί στην κατάκτηση της εξουσίας; Η βασικότερη αιτία που μπορεί να εξηγήσει αυτόν τον φόβο της πολιτικής φαίνεται να είναι η άρνηση και η αδυναμία μιας διαλεκτικής υπέρβασης της κινηματικής ταυτότητας αυτών των δυνάμεων. Ο τρόπος που συγκροτήθηκαν αυτές οι δυνάμεις, οι ιδεολογίες που επικαλέστηκαν, οι πρακτικές που υιοθέτησαν, το κινηματικό σύμπαν εντός του οποίου άνησαν θεωρείται ότι λειτουργούν ακόμα δεσμευτικά για τη θεσμοποίηση της κοινωνικής

Οι ριζοσπάστες Αριστεράς και Δεξιάς δεν φοβούνται απλώς και μόνον την πολιτική, δηλαδή τη διαδικασία θεσμοποίησης της κοινωνικής διαμαρτυρίας μέσω ορθολογικών συμβιβασμών, αλλά κάτι πολύ ευρύτερο: τον ίδιο τον «λαό» και τα «κινήματά του»

της πολιτικής;

FOTO: PABIA - REUTERS/ANHNIS BEHRANIS

Αδεια τα έδρανα της Βουλής μετά το τέλος της τρίτης άκαρπης ψηφοφορίας για την εκλογή Προέδρου

διαμαρτυρίας, αν υποθεθεί βέβαια ότι αυτές οι δυνάμεις αποσκοπούν σε κάποια μορφή «θεσμοποίηση». Εδώ, οι ριζοσπάστες Αριστεράς και

Δεξιάς δεν φοβούνται απλώς και μόνον την πολιτική, δηλαδή τη διαδικασία θεσμοποίησης της κοινωνικής διαμαρτυρίας μέσω ορθολογι-

κών συμβιβασμών, αλλά κάτι πολύ ευρύτερο: τον ίδιο τον «λαό» και τα «κινήματά του». Φοβούνται μια αιφνίδια άρση της εμπιστοσύνης του

«λαού» προς αυτούς, αποδεικνύοντας, με τον τρόπο αυτόν, πως είναι περισσότερο δημοφοβικοί από ό,τι οι «αντιλαϊκιστές» αντίπαλοί τους. Σε βαθμό που, κατά τα φαινόμενα, η διακηρυγμένη δημοφιλία τους να μην είναι παρά η αντεστραμμένη φιγούρα της αποδιδόμενης στους αντιπάλους δημοφοβίας.

Αυτή η λαϊκιστική σχέση με τον κινηματικό «λαό» λειτουργεί επομένως ενοχικά και παραλυτικά, επιτείνει τις κινηματικές ψευδαισθήσεις, ώσπου κάποια στιγμή, σύμφωνα με το ευνοϊκότερο σενάριο για τους ριζοσπάστες, ο οδυνηρός συμβιβασμός να έλθει ως προϊόν έξωθεν «καταναγκασμού». Αλλά, στην περίπτωση αυτή, για ποια «πολιτική ηγεμονίας» θα καυχώνται διανοούμενοι του χώρου της ριζοσπαστικής Αριστεράς; Από πότε ο «καταναγκασμός» από μόνος του συνιστά στοιχείο ηγεμονικής πολιτικής;

Ενας τέτοιος θηριώδης πολιτικός μποβαρισμός, μια απίστευτη δηλαδή κινηματική απόσταση από την πραγματικότητα, είναι όμως το σύμπτωμα, όχι η πραγματική αιτία του φόβου ενώπιον της πολιτικής. Η αιτία θα πρέπει να αναζητηθεί αλλού. Στην εγγενή απολιτικότητα (η οποία σε ορισμένες περιστάσεις γίνεται συνώνυμη της αντιπολιτικότητας) των αυτοανακηρυγμένων φορέων της ελπίδας έναντι του φόβου. Οι οποίοι αδυνατούν να κατανοήσουν ότι η πολιτική, ταυτόχρονα με το χρέος της ως κομιστής «ελπίδας», οφείλει να είναι και δημιουργός συνθηκών ασφάλειας, περιορίζοντας τις συνέπειες του φόβου, ο οποίος, σε συνθήκες κρίσης, μπορεί να μην είναι και τόσο εικονικός, αλλά να απεικονίζει μια στιγμή αλήθειας για όλους.

Ο κ. Ανδρέας Παναζόπουλος είναι επίκουρος καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο ΑΠΘ.